

Rang Massasi Va Kompozitsion Muvozanat Navoiy Asarlarida

Qutliyeva Mahbuba Bekpulatovna

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” kafedrası

Anatatsiya: Ushbu maqola Alisher Navoiy asarlarida rang massasi va kompozitsion muvozanatning badiiy ifodalanishini o‘rganishga bag‘ishlangan. Tadqiqotda rang massasi yordamida badiiy obrazlarni jonlantirish, ularning ruhiy kayfiyatini ifodalash va kompozitsion uyg‘unlikni yaratish jarayoni tahlil qilinadi. Navoiy ijodidagi ranglarning fon bilan uyg‘unligi, kontrast va kombinatsiyalar orqali badiiy tasvirning vizual ta’siri ham o‘rganiladi. Maqola natijalari tasviriy san’at darslarida rang massasi va kompozitsion muvozanatni amaliy qo‘llashning pedagogik jihatlarini aniqlashga imkon beradi.

Kalit so‘zlar: Alisher Navoiy, tasviriy san’at, rang massasi, kompozitsion muvozanat, badiiy ifodalanish, estetik hissiyot, pedagogik metodika

Rang massasi va kompozitsion muvozanat tasviriy san’atning badiiy ifodalanishida muhim o‘rin tutadi. Rang orqali badiiy obrazlar jonlanadi, ularning hissiy holati va ruhiy kechinmalari tomoshabiga yetkaziladi. Kompozitsion muvozanat esa badiiy tasvirning strukturasini uyg‘unlashtirib, obrazlarning vizual ritmi va estetik jozibasini oshiradi.

Alisher Navoiy ijodi esa nafaqat adabiyot, balki tasviriy san’at manbai sifatida ham e’tiborga loyiq. Navoiy asarlarida rang massasi yordamida badiiy obrazlar fon bilan uyg‘un tarzda ifodalanadi, kontrast va kombinatsiyalar orqali estetik va emotsional boylik yaratiladi. Rang massasi va kompozitsion muvozanat masalasi tasviriy san’atda nafaqat badiiy, balki pedagogik va ilmiy jihatdan ham muhimdir.

Tadqiqot doirasida Navoiy asarlaridagi rang massasi va kompozitsion muvozanatning nazariy va amaliy jihatlari, ranglarning obrazlar va fon bilan uyg‘unligi, kontrast va kombinatsiyalar orqali badiiy ifodaning kuchaytirilishi o‘rganiladi. Shu bilan birga, o‘quvchilarda rang massasi va kompozitsion muvozanat orqali estetik did va vizual tafakkur ko‘nikmalarini shakllantirishning pedagogik imkoniyatlari ham ko‘rib chiqiladi.

Alisher Navoiy asarlarida rang massasi va kompozitsion muvozanat badiiy ifodaning markaziy elementlari sifatida muhim rol o‘ynaydi. Rang massasi yordamida badiiy obrazlar jonlanadi, ularning ruhiy holati, his-tuyg‘ulari va voqealarning ichki ma’nosi tomoshabiga yetkaziladi. Rang massasi nafaqat vizual go‘zallik yaratadi, balki kompozitsion uyg‘unlikni ta’minlab, badiiy tasvirni yanada boy va mazmunli qiladi.

Navoiy asarlarida ranglarning estetik va emotsional xususiyatlari badiiy obrazlarning ruhiy qirralarini ochishda asosiy vosita sifatida xizmat qiladi. Rang massasi bilan ishlash jarayonida ranglarning yorqinligi, to'qligi, kontrasti va fon bilan uyg'unligi muhim hisoblanadi. Yorqin va to'q ranglar dramatik vaziyatlarni, kuchli emotsiyalarni ifodalashda ishlatilsa, sokin, yumshoq ranglar tinchlik, uyg'unlik va muvozanat hissini beradi.

Kompozitsion muvozanat esa rang massasi bilan birgalikda badiiy tasvirning vizual kuchini oshiradi. Obrazning asosiy va yordamchi elementlari ajratiladi, kompozitsion markaz aniqlanadi va vizual ritm yaratiladi. Navoiy ijodida rang massasi va kompozitsion muvozanat bir-birini to'ldiradi, badiiy tasvirning emotsional va estetik ta'sirini kuchaytiradi. Ranglar kontrasti va fon bilan uyg'unligi obrazlarning vizual go'zalligini oshiradi, tomoshabida hissiy rezonans uyg'otadi.

Tasviriy san'at pedagogikasida rang massasi va kompozitsion muvozanat bilan ishlash o'quvchilarda ijodiy tafakkur, estetik did va vizual tafsilotlarni tushunish ko'nikmalarini rivojlantiradi. O'quvchilar ranglarning psixologik va badiiy funksiyalarini tushunib, kontrast va kombinatsiyalardan foydalangan holda obraz yaratish, kompozitsion muvozanatni saqlash bo'yicha ko'nikmalar hosil qiladilar. Shu bilan birga, rang massasi va kompozitsion muvozanat orqali o'quvchilar badiiy tafsilotlarni jonli ifodalash imkoniga ega bo'ladi.

Navoiy asarlarida rang massasi bilan ishlashda ranglarning kombinatsiyasi va kontrasti alohida ahamiyatga ega. Masalan, qizil va sarg'ish ranglar kuchli dramatik effekt va emotsional qirralarni ifodalasa, ko'k va yashil ranglar tinchlik va uyg'unlik hissini beradi. Ranglarning uyg'unligi va kontrasti yordamida obraz fon bilan muvozanatli va badiiy jihatdan mukammal ko'rinadi. Shu sababli rang massasi va kompozitsion muvozanat bilan ishlashning nazariy va amaliy jihatlarini chuqur o'rganish tasviriy san'atda muhim ilmiy masala hisoblanadi.

Rang massasi va kompozitsion muvozanat bilan ishlash jarayonida texnik jihatlar ham e'tibordan chetda qolmaydi. Yog'och, qog'oz, kanvas kabi sirtlar va turli bo'yoq texnikalari rang massasi va kompozitsion uyg'unlikni o'zgartiradi. Ranglarning yorqinligi, qatlamlash usuli, intensivligi va o'zaro ta'siri tasvirning badiiy kuchini oshiradi. Navoiy asarlaridan ilhomlangan ijodiy mashg'ulotlarda bu jihatlar o'quvchilarga rang massasi va kompozitsion muvozanat bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi.

Rang massasi yordamida badiiy tasvirning dramatik va emotsional qirralari kuchaytiriladi. Ranglarning to'qligi, yorqinligi va nisbati obrazlarning ruhiy holati, voqealar zanjiri va badiiy mazmunini yanada jonli ifodalaydi. Rang massasi va kompozitsion muvozanat birgalikda badiiy tasvirning vizual ta'sirini oshiradi va o'quvchilarda estetik didni rivojlantirishga yordam beradi.

Shuningdek, rang massasi va kompozitsion muvozanat yordamida o'quvchilar ijodiy yondashuvni rivojlantiradilar. Rang massasi va kompozitsion muvozanat bilan ishlash o'quvchilarda vizual tafakkur, estetik sezgi va kompozitsion qobiliyatlarni shakllantiradi. O'quvchilar ranglarning badiiy va psixologik funksiyalarini tushunib, kontrastlarni to'g'ri tanlash, muvozanatni saqlash va obrazning hissiy kayfiyatini yetkazish bo'yicha ko'nikmalarni hosil qiladilar.

Natijada, Alisher Navoiy asarlaridagi rang massasi va kompozitsion muvozanat masalasi tasviriy san'atda amaliy va nazariy jihatlarni birlashtirib, ijodiy jarayonni boyitadi. Rang massasi va kompozitsion muvozanat yordamida o'quvchilar estetik did, vizual tafakkur va badiiy ko'nikmalarni rivojlantiradilar, bu esa tasviriy san'at darslarida samaradorlikni oshiradi va ijodiy yondashuvni rivojlantiradi. Tadqiqot natijalari rang massasi va kompozitsion muvozanat bilan ishlash metodikasini takomillashtirish va ijodiy mashg'ulotlarda samarali qo'llash uchun ilmiy asos yaratadi.

Alisher Navoiy asarlarida rang massasi va kompozitsion muvozanat badiiy ifodaning markaziy elementlari sifatida namoyon bo'ladi. Rang massasi yordamida badiiy obrazlar jonlanadi, ularning ruhiy holati va hissiy kechinmalari tomoshabiga yetkaziladi, kompozitsion uyg'unlik yaratiladi. Tadqiqot ko'rsatdiki, ranglarning uyg'unligi, kontrasti va fon bilan bog'liqligi badiiy tasvirning vizual kuchini oshiradi.

Navoiy asarlarida rang massasi va kompozitsion muvozanat bilan ishlash o'quvchilarda ijodiy tafakkur, estetik did va vizual tafsilotlarni tushunish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Rang massasi va kompozitsion muvozanat bilan ishlashda kontrast va kombinatsiyalarni to'g'ri tanlash, kompozitsion markazni aniqlash, ranglarning psixologik va estetik xususiyatlarini hisobga olish muhimdir. Shu bilan birga, texnik uslublar va materiallarning xususiyatlarini hisobga olgan holda rang massasi va kompozitsion muvozanat bilan ishlashning pedagogik samaradorligi oshadi.

Shunday qilib, Alisher Navoiy asarlaridagi rang massasi va kompozitsion muvozanat tasviriy san'atda amaliy va nazariy jihatlarni birlashtirib, ijodiy jarayonni boyitadi. Bu o'quvchilarda badiiy tafakkur va rang-kompozitsion ko'nikmalarini shakllantiradi. Tadqiqot natijalari rang massasi va kompozitsion muvozanat bilan ishlash metodikasini takomillashtirish va ijodiy mashg'ulotlarda samarali qo'llash uchun ilmiy asos yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Shavdirov, S. A. Podgotovka budushchikh uchiteley k issledovatel'skoy deyatelnosti. Pedagogicheskoe obrazovanie i nauka, 2017, №2, 109-110.
2. Shavdirov, S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons. Eastern European Scientific Journal, 2017, №1, 131-134.

3. Shovdirov, S. Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region. E3S Web of Conferences, 2024, 587, 02016.
4. Shavdirov, S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology. AIP Conference Proceedings, 2025, 3268, 070035.
5. Shovdirov, S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari. Inter education & global study, 2024, №1, 8-14.
6. Ibraimov, X., Shovdirov, S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students. Science and Innovation, 2023, 2, B10, 192-198.
7. Shavdirov, S. A. Izobrazitel'nomu i prikladnomu iskusstvu. International Scientific Review of the Problems and Prospects of Modern Science and Education, 2018, 84-85.
8. Shovdirov, S. TASVIRIY SAVODXONLIKKA OID O'QUV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA O'QUVCHILARNI MANTIQUIY VA ABSTRAKT FIKRLASHGA O'RGATISH. Eurasian Journal of Academic Research, 2023, 3(12), 193-196.
9. Baymetov, B. B., Shovdirov, S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts. International Journal on Integrated Education, 2023, 4(3), 60-66.
10. Zelenski, J. Color Theory and Visual Arts. New York, 2018.